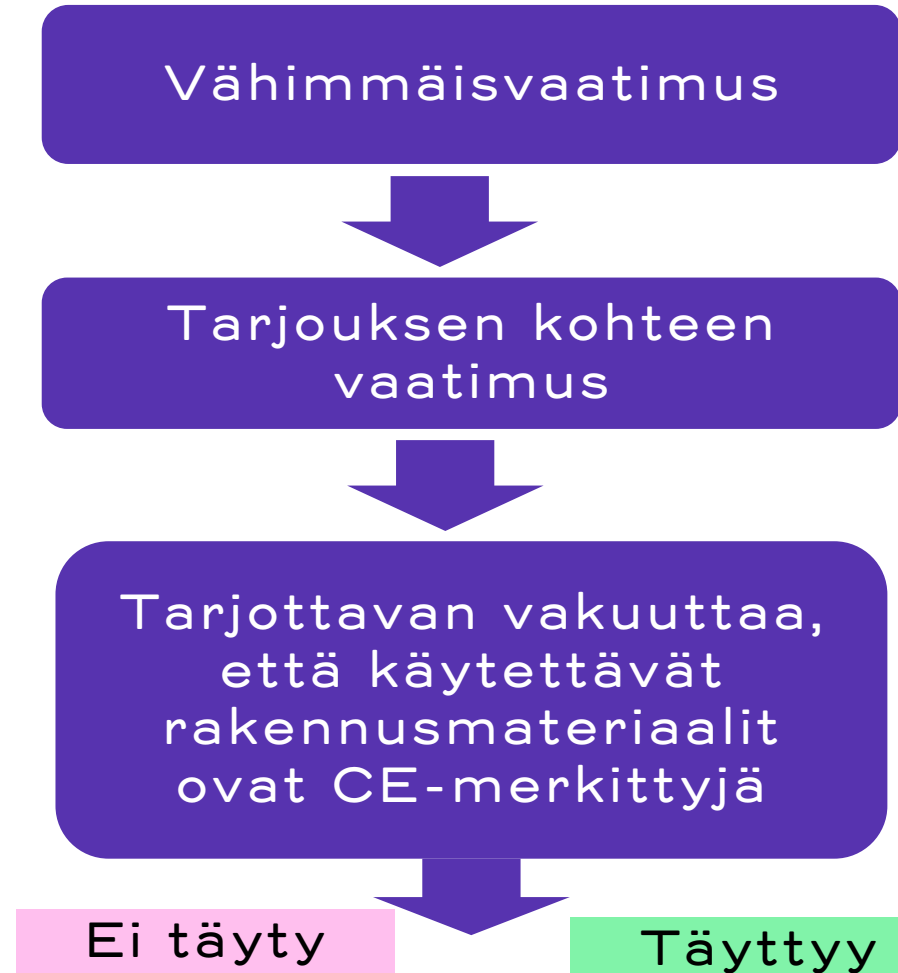

JHNY

Hankintalainsäädännön reunaehdot ekologisen kestävyyden huomioimisessa

Vähimmäis- ja soveltuvuusvaatimukset

Ekologisen kestävyys huomioiminen

Voi olla myös sopimusehto

Soveltuvuus

Vaatimuksia tarjoajan kyvykkyydelle

Vaatimus täytyy täyttää että tarjoaja etenee tarjousvertailuun

Määritelty tyhjentävästi hankintalain liitteessä D

Vähimmäisvaatimus

Vaatimuksia hankinnan kohteelle

Vaatimus täytyy täyttää että tarjoaja etenee tarjousvertailuun

Liityttävä hankinnan kohteeseen

Vertailuperuste

Pisteytettävä kriteeri

Ei tarvitse täyttyä, vähentää tarjoajan saamaa pistemäärää

Liityttävä hankinnan kohteeseen tai sallittu toissijainen vaikutus

Hankintaesimerkki vähimmäisvaatimus

Asuinkerrostalot Helsinki

- Rakennuksen kantavan rungon tulee olla pääsääntöisesti puurakenteinen
- Rakennuskohtainen E-luku on korkeintaan 75 kWhE/m², energiatehokkuusluokka A
- Rakennuksissa on hyödynnettävä uusiutuvaa energiaa. Vähintäänkin aurinkopaneeleita
- Pysäköintihalliin tulee toteuttaa sähköautojen latausryhmä
- Keskitetty, lämmön talteenotolla varustettu tulo- ja poistoilmanvaihtojärjestelmä
- Lämmityksen ohjaus ulkolämpötilan lisäksi myös sääennusteella
- IV-järjestelmän vuosihyötysuhde vähintään 70%. SFP-luku korkeintaan 1,6 kW/(m³/s)
- Suunnittelussa tulee suosia kestäviä ratkaisuja ja materiaaleja
- (Osittain) työmaakoneet sähköisiä tai EN 15940 (HVO/BTL) standardin mukaista biodieseliä

- Tieto yrityksen ulkopuolisesti todennetusta ympäristöjärjestelmästä (soveltuvuusvaatimus)

Esimerkki pisteytysperuste: vähäpäästöinen työmaa

Laadullisesti lisäpisteytettävät vastuullisuuskriteerit (max.20 pistettä)

Pisteytyksen kohde	Max. pisteet
Työmaan käytetään työkoneita ja ajoneuvoja, jotka toimivat sähköllä, biokaasulla tai vedyllä	3
Työmaalle tulevien ja työmaalta lähtevien kuljetusten raportointi	3
Rakentamisessa käytetään vähintään GWP.70-luokan vähähiilistä betonia	4
Urakassa käytetyn vähäpäästöiset terästuotteet	4
Vähäpäästöiset sandwich-elementit	3
Urakoitsija sitoutuu tilaajan ympäristöseloste ehtoihin EPD	3

Hankintasopimuksen erityisehdot 1/2 (98 §)

- Hankintayksikkö voi asettaa hankintasopimuksen toteuttamiselle erityisehtoja edellyttäen, että ehdot liittyvät hankinnan kohteeseen
- Ehdot voivat liittyä hankinnan taloudellisiin tai sosiaalisiin taikka innovaatio-, **ympäristö**- ja työllisyysnäkökohtiin
- Hankintasopimuksen erityisehdoista on ilmoitettava hankintailmoituksessa, neuvottelukutsussa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa

Hankintasopimuksen erityisehdot 2/2

- Taloudellisiin: Pk-yritysten huomioiminen
- Sosiaalisiin: Saavutettavuus, työehdot, lapsityövoima
- Innovaatio: Uudet ratkaisut
- **Ympäristö: Hiilijalanjäljen laskenta, energian säästö**
- Työllisyysnäkökohta: Pitkäaikaistyöttömyyden työllistäminen

Elinkaarikustannukset (95 §)

- Hankintayksikkö voi käyttää hankinnan kustannusten arvioimisen perusteena elinkaarikustannuksia
- Elinkaarikustannuksia ovat:
  - 1) Hankintakustannukset
  - 2) Käyttökustannukset
  - 3) Huoltokustannukset
  - 4) Kierrätys- ja jätevaiheen kustannukset
  - 5) muut elinkaaren aikaiset kustannukset
- Myös ulkoisista ympäristövaikutuksista aiheutuvat ja hankinnan kohteeseen sen elinkaaren aikana liittyvät kustannukset
- Huom. voidaan käyttää myös tavaroissa

Elinkaarikustannukset: Ulkoiset ympäristövaikutukset

- Ulkoisista ympäristövaikutuksista aiheutuvien kustannusten huomioimiselle on seuraavat vaatimukset.
  - 1) arviointimenetelmä perustuu **puolueettomasti todennettavissa** oleviin ja syrjimättömiin perusteisiin;
  - 2) arviointimenetelmä ei **aiheettomasti suosi tai syrji** tiettyjä toimittajia;
  - 3) arviointimenetelmä on kaikkien asianomaisten **osapuolten saatavilla** ja käytettävissä; ja
  - 4) kustannusten laskemiseksi vaadittavien tietojen toimittaminen ei vaadi kohtuuttomia ponnistuksia tavanomaista huolellisuutta noudattavilta toimittajilta.

Miten toimia käytännössä:

Arviointimenetelmä on yksiselitteinen ja kerrottu tarjouspyynnössä

Laskentatavan tulee pohjautua standardiin tai muuhun yhteisesti laajasti hyväksytyyn tapaan laskea hiilijalanjälkeä

Hankintaesimerkki elinkaarikustannuksista

kiinteistöpalvelut

- ESCO-mallissa ulkopuolinen energia-asiantuntija toteuttaa toimenpiteitä energiatehokkuuden lisäämiseksi kiinteistössä (esim. IV-koneiden uusinta)
- Kustannukset maksetaan säästöillä, jotka syntyvät alentuneista energiakustannuksista. Palveluun liittyy takuu syntyvästä energiansäästöstä

Voittaja valittiin seuraavilla perusteilla:

- 1. Projektisuunnitelmat 30 %
- 2. Säästötakuu (MWh) 35 %
- 3. Hinta 35 %
- ✓ (voidaan myös sitoa bonus&sanktio malliin: ylitykset korvataan tuottajalle ja alitukset tuottaja korvaa HY:lle)

Ympäristöasioiden hallinta ja laadunvarmistustoimenpiteet

Ympäristön hallinta- ja laadunvarmistustoimenpiteet 1/3

- Hankintayksikkö voi pyytää ehdokkaalta tai tarjoajalta selvityksen **ympäristöasioiden hallinta- ja laadunvarmistustoimenpiteistä**
- Vaatimuksen on liityttävä hankinnan kohteeseen

Ympäristön hallinta- ja laadunvarmistustoimenpiteet 2/3

- Ympäristöasioiden hallintaa koskevien standardien vaatimusten osalta viitattava:
  - hallinta- ja auditointijärjestelmään (EMAS)

Tai

- olemassa oleviin eurooppalaisiin tai kansainvälisiin asianmukaisiin standardeihin

EMAS perustuu EU:n asetukseen

Koostuu:
ympäristö-
järjestelmästä
(ISO 14001)
ja ympäristö-
raportista

Ympäristön hallinta- ja laadunvarmistustoimenpiteet 3/3

- Ehdokas tai tarjoaja voi osoittaa täyttävänsä ympäristöasioiden hallintaa koskevat vaatimukset:
  1. Ympäristöjärjestelmän rekisteröinnillä
  2. Asianmukaisella sertifikaatilla
  3. Vaihtoehtoisesti omalla kuvauksellaan toimenpiteistä ympäristönsuojelun varmistamiseksi.
- Jos tarjoaja käyttää omaa selvitystä **on tarjoajalla näyttövelvollisuus** siitä, että toimenpiteet takaavat saman tasoisen ympäristönsuojelun tason.
- Ympäristöhallintajärjestelmiä ISO 14001, EMAS ja Ekokompassi

Ekokompassi on Suomen Luonnonsuojeluliiton ympäristöjärjestelmä (perustuu ISO 14001)

Esimerkki sertifikaatista: luonnonkiven ympäristövaatimus

- Hankintayksikkö asettaa vaatimuksen käytettävälle materiaalille (esimerkissä luonnonkivet)
- Tarjoajan tulee osoittaa tarjouksessaan käytettävän materiaalin täyttävän asetetun vaatimuksen joko ympäristöjärjestelmän rekisteröinnillä, asianmukaisella **sertifikaatilla** tai **omalla kuvauksella**
- Sertifikaatti voi olla esim. Kivi Ry:n sertifikaatti joka EN ja ISO-järjestelmien mukaan laadittu

**SFS-EN
15804:2012 +
A2:2019**

Rakennustuotteiden
ympäristöselosteet
laadinnan
yleissäännöt

Ympäristömerkit

Ympäristömerkkien käyttö

Hankintayksikkö voi vaatia tiettyä merkkiä näytöksi siitä, että hankinnan kohde vastaa vaadittuja ympäristöominaisuuksia

Myös muut vastaavat todistuskeinot tulee hyväksyä

Edellytyksenä merkin vaatimiselle:

1. Merkille asetetut vaatimusten liittyvät hankinnan kohteeseen ja soveltuvat kohteenominaisuuksien määrittelemiseen
2. Merkille asetetut vaatimukset perustuvat puolueettomasti todennettavissa oleviin ja syrjimättömiin perusteisiin
3. Merkit vahvistetaan avoimessa menettelyssä, johon asiaankuuluvat sidosryhmät voivat osallistua
4. Kaikkien asianomaisten osapuolten on mahdollista saada merkki
5. Merkille asetetut vaatimukset laatii kolmas osapuoli, johon merkkiä hakeva toimittaja ei voi käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa

Erilaisia ympäristömerkkejä

Jääkaapit ja pakastimet

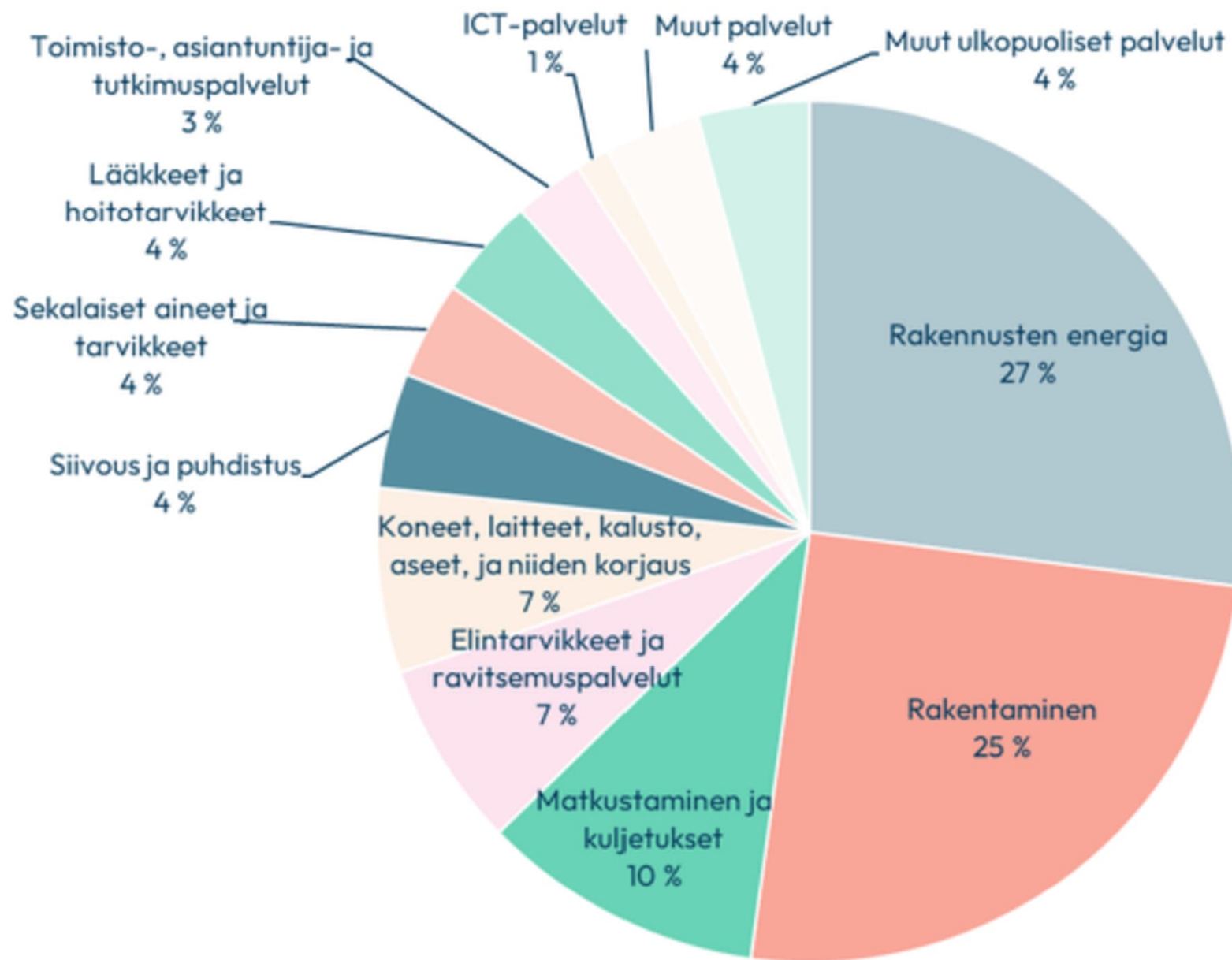
The image shows a detailed energy label for refrigerators and freezers. It includes a QR code, a color-coded energy efficiency scale from A to G with a black arrow pointing to 'B', and specific data points: "Vuositainen energiakulutus (kWh) XYZ kWh/annum", "Pakastelokeroiden tilavuus litroina XYZ L", and "Kylmäsäilytyslokeroiden tilavuus litroina XYZ L". It also shows a sound level icon with "A B C D" and the text "Äänitaso (dB(A)) ja tuotteen äänitasoluokka".

Esimerkki: Joutsenmerkki rakennuksille

- Joutsenmerkityssä talossa vaatimuksia rakentamiselle ja käytettäville materiaaleille
- Joutsenmerkityissä taloissa: ympäristömerkittyjä rakennusmateriaaleja (Joutsenmerkittyjä tai EU-ympäristömerkittyjä) tai ns. tarkastettuja materiaaleja ja tuotteita, jolloin ne ovat täyttävät Joutsenmerkin talokriteereissä asetetut vaatimukset (hyväksytty tuote)
- Merkkiin sisältyy pakollisia vaatimuksia ja pisteytettäviä kohtia. Pisteitä tulee saada tietyn verran jotta merkin edellytykset täyttyvät
- Vaatimuksia jätteiden lajittelulle, sisäilmalle, melulle, rakennusmateriaaleille jne.
- Suomessa esim. Vantaan Hakunilan kerrostalo, Kenttäkadun päiväkot

Esimerkki: Elintarvikkeiden vaatimuksia

Tuote	Vastuullisuusvaatimukset
Kaurajuoma kahviin	UHT
Vuokarasva, paistovuokien ja peltien voiteluun tarkoitettu juokseva rasva	Sertifioitu palmuöljy
Kinkkusuikale	Sikava
Raaka miedosti suolattu broileri	Ei typistettyjä nokkia
Katkarapu, kuorittu, raaka- tai kypsä pakaste, MSC	MSC
Tumma soijarouhe, kuiva	Sertifioitu soija
Kahvi hienojauhatus (HJ), tummapaahtoinen	luomu ja reilu kauppa
Kahvi, hienojauhatus (HJ), pehmeä vaalea paahtoinen, 80 - 100 % Arabica, kahvisekoitus	Rainforest Alliance tai vastaava

Julkisten hankintojen hiilijalanjäljen jakautuminen hankintameno-tyypeittäin (Kuvan lähde: Kalimo ym. 2021).

JHNY

**Hankintojen
ympäristötavoitteet
tuote- ja
sektorisääntelyssä**

Mikä sääntely ja miksi?

- Tiettyjä tuotteita/tuoteryhmiä, aloja tai sektoreita koskeva erityissääntely
  - Vaatimuksia hankittaville tuotteille tai kyseisten tuotteiden hankintamenettelyille
    - Korkeammat ympäristövaatimukset julkiselle sektorille
  - Julkiset hankinnat nähdään hyvänä välineenä saavuttaa esim. ympäristötavoitteita tai muita strategisia/poliittisesti tärkeitä tavoitteita
    - Suuret volyymit, joiden avulla voidaan luoda markkinoita
    - Helpompi ohjata sääntelyllä hankintayksiköitä kuin esim. kuluttajia
    - Kirittää paremmin innovaatioita kuin suora markkinoiden sääntely, kilpailu voi tuottaa myös parempia ratkaisuja/tehokkuutta
- Erityisesti EU:sta tullut/tulossa runsaasti uutta sääntelyä

EU-säätely

Direktiivi = lainsäädäntöohje EU-jäsenvaltioille

Asetus = suoraan jäsenvaltioissa sovellettava säädös

Neuvosto ja Euroopan parlamentti voivat valtuuttaa komission hyväksymään tiettyjä säädöksiä:

Täytäntöönpanosäädös = esim. asetuksen teknisiä yksityiskohtia täsmentävä säädös
- ei voi muuttaa perussäädöstä

Delegoitu säädös = voi täydentää tai muuttaa perussäädöksen muita kuin keskeisiä osia

Minkälaisista sääntelyistä on tullut?

Jo voimassa olevaa EU-sääntelyä, jossa ympäristövaatimuksia julkisille hankinnoille:

- Ns. puhtaiden ajoneuvojen laki (740/2021), perustuu direktiiviin
- Raskaan kaluston CO₂-raja-arvoasetus "HDV" (EU) 2019/1242
- Energiatehokkuuslaki (1429/2014, luku 5a julkisista hankinnoista), perustuu direktiiviin

Minkälaista sääntelyä on tulossa? Esimerkkejä 1/2

- Rakennusten energiatehokkuusdirektiivi (EU/2024/1275)
  - Direktiivin toimeenpano kansallisesti 29.5.2026 mennessä
  - Huomioitava rakennusurakoissa
- Nettonolla-asetus "NZIA" (EU) 2024/1735
  - Asetus voimassa, osa velvoitteista jo huomioitava (sopimusehto)
  - Komission täytäntöönpanosäädös tulossa ehkä kesällä 2026
- Metsäkatoasetus (EU) 2023/1115
  - Asetus on jo voimassa, mutta ei vielä vaikuta hankintoihin
  - Täydentävä kansallinen metsäkatolaki valmisteilla – tulossa näillä näkymin voimaan 12/2026

Minkälaista sääntelyä on tulossa?

Esimerkkejä 2/2

- Akkuasetus (EU) 2023/1542
- Pakkaus- ja pakkausjäteasetus (EU) 2025/40
- Kriittisten raaka-aineiden asetus (EU) 2024/1252
- Rakennustuoteasetus (EU) 2024/3110
- Ekosuunnitteluasetus (EU) 2024/1781
  - Kaikki asetukset ovat jo voimassa, mutta velvollisuuksia tarkentavia komission delegoituja säädöksiä/täytäntöönpanosäädöksiä ei ole annettu
  - Vaatimusten voimaantulosta ei tarkkaa tietoa (tullee lähivuosina?)
- Teollisuuden vauhdittamisasetus ("IAA")?
  - Komission esitys annettu maaliskuussa 2026
  - Ympäristövaatimusten lisäksi myös tuotteiden alkuperää koskevia vaatimuksia

Miten sääntely toimii? Erilaisia mekanismeja:

Vähimmäisvaatimukset tietylle ajanjaksolle

- Puhtaat ajoneuvot

Tuotteita koskevat vähimmäisvaatimukset per hankinta

- Akut, pakkaukset, kriittiset raaka-aineet, rakennustuotteet, raskaat ajoneuvot, "kaikki fyysiset tavarat" ym.

Hankintamenetelyssä toimitettavat pakolliset tai vertailtavat selvitykset/sitoumukset

- Raskaan kaluston raja-arvoasetus

Sääntöjä rikkoneen yrityksen (määräaikainen) poissulkeminen hankinnoista

- Metsäkatoasetus, jätteen siirtoasetus

Raportointi jälki-ilmoituksella

- Puhtaat ajoneuvot
- Energiatehokkuus

Tavoitteen/periaatteen huomiointi

- Energia-tehokkuus

Toimintaa koskevat vähimmäisvaatimukset

- Nettonollateknologiat

Esimerkkejä vaatimuksista:

Metsäkatoasetus (25 art.):

Jäsenvaltioiden on vahvistettava säännöt seuraamuksista, joita sovelletaan, jos toimijat, toimitusketjussa alempana sijaitsevat toimijat ja kauppa käyvät rikkovat tätä asetusta.-- Kyseisten seuraamusten on käsitettävä -- määräaikainen sulkeminen enintään 12 kuukauden ajaksi julkisten hankintamenettelyjen sekä julkisen rahoituksen ulkopuolelle, mukaan lukien tarjouskilpailumenettelyt, avustukset ja käyttöoikeudet;

Akkuasetus (85 art.):

Kun -- hankintayksiköt hankkivat akkuja tai paristoja tai akuilla tai paristoilla varustettuja tuotteita --, niiden on otettava huomioon kyseisten akkujen ja paristojen koko elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset, jotta voidaan varmistaa, että tällaiset vaikutukset pidetään mahdollisimman vähäisinä.

-- velvoite on täytettävä 12 kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona ensimmäinen -- delegoiduista säädöksistä, joissa vahvistetaan hankintamenettelyjen sopimuksetekoperusteet, on tullut voimaan, kyseisten sopimuksetekoperusteiden soveltamisen avulla.

Teollisuuden vauhdittamisasetus (esitetty):

Where, in the context of public procurement procedures launched on or after 1 January 2029 -- where the contracts, works contracts or work concessions include the procurement of products from energy intensive industries, contracting authorities shall require the following minimum percentage shares:

-- aluminium, and any product the performance of which depends mainly on aluminium, intended for use in buildings, infrastructure and motor vehicles for civil purposes: at least 25% of the total volume of aluminium used shall be low-carbon and of Union origin.

Säätelystä esitettyä kritiikkiä

- Ei selkeästi koordinoitua EU:ssa, pirstaloituvaa, osin päällekkäistä
- Ei koske enää vain hankintamenettelyitä (= miten ostetaan), vaan määrätään, mitä pitää ostaa
- Ajan tasalla pysyminen vaikeaa
- Neuvonta on hajanaista eikä sitä ole riittävästi saatavilla
- Monimutkaistaa ja juridisoi julkisia hankintoja entisestään, lisää byrokratiaa
- Voi kaventaa markkinoita ja vähentää kilpailua, jota on jo entuudestaan melko vähän
- Onko aina tehokas keino saavuttaa tavoitteita?

Lisätietoa aiheesta

- Komission työpaperi sektorisäädöksistä, joissa mainittu julkiset hankinnat (syksy 2025 tilanne)
- Komission tilaama selvitys, julkaistu 7/2025: Willem A. Janssen: The coherence of public procurement legislation in the European Union - Publications Office of the EU
- Ympäristöministeriön tilaama raportti, julkaistu 14.10.2025: Asianajotoimisto Castrén & Snellman Oy: Kiertotalouslaki ja julkiset hankinnat.

JHNY:n tietoisuus- ja tuote- ja sektorisääntelystä

Ti 24.3. klo 9.30 energiatehokkuuslain
vaikutukset hankintoihin

Ti 28.4. klo 9.30 puhtaiden ajoneuvojen
lainsäädäntö

Ilmoittautuminen ja muut kevään
tapahtumat: hankinnat.fi > Kevään 2026
tapahtumat

Lisää tietoisuuksia tulossa syksyllä 2026!